

Załącznik nr 2
do Regulaminu Małopolskiego Konkursu
Geograficznego dla uczniów szkół podstawowych
województwa małopolskiego w roku szkolnym
2026/2027, stanowiącego załącznik
do zarządzenia Nr 63/26 Małopolskiego Kuratora
Oświaty z dnia 16 września 2026 r.

**Zakres wiedzy i umiejętności wymaganych na poszczególnych etapach
konkursu i wykaz literatury obowiązującej uczestników
oraz stanowiącej pomoc dla nauczyciela**

I. Tematyka konkursu: „Polska w Europie – przyroda, gospodarka i społeczeństwo”.

Cele konkursu:

- popularyzacja geografii wśród uczniów szkół podstawowych,
- promowanie i rozwijanie u uczniów zainteresowania geografiami,
- doskonalenie umiejętności samodzielnego wyszukiwania informacji geograficznych (wraz z ich selekcją i analizą) z wykorzystaniem różnych źródeł informacji (np. tekst, mapa, wykres, diagram, fotografia, schemat),
- kształtowanie umiejętności posługiwania się mapą (wraz z interpretacją jej treści),
- poszerzanie wiedzy o wybranych elementach środowiska geograficznego i zależnościach pomiędzy nimi w skali regionalnej,
- popularyzacja wiedzy o Polsce i Europie, z uwzględnieniem obszarów arktycznych w Europie.
- wykorzystanie pogłębionej wiedzy geograficznej do rozwiązywania zadań konkursowych,
- doskonalenie umiejętności rozwiązywania zadań problemowych, krytycznego myślenia, oraz rozwijanie analizy i syntezy na podstawie geograficznej literatury popularnonaukowej,
- kształtowanie umiejętności wykorzystania wiedzy i umiejętności geograficznych w życiu codziennym.

II. Zakres wymaganej wiedzy i umiejętności uczestników.

Uczestnik konkursu powinien wykazać się wiadomościami i umiejętnościami z zakresu geografii fizycznej i społeczno-ekonomicznej Polski i Europy, a także wiedzą o wybranych elementach środowiska przyrodniczego oraz problematyki społecznej i gospodarczej. Do każdego etapu konkursu obowiązują wiadomości i umiejętności wynikające z podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych w zakresie geografii (II etap edukacyjny) określone w:

1) rozporządzeniu Ministra Edukacji z dnia 11 marca 2026 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szko-

ty podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym (Dz. U. poz. 378)

w tym, zgodnie z § 4 ust. 2 ww. rozporządzenia w:

2) dotychczasowej podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych, określonej w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. poz. 356 z późn. zm.).

Zadania konkursowe obejmują określone na wstępie treści zapisane w „Podstawie programowej kształcenia ogólnego. Szkoła podstawowa geografia” oraz rozszerzenia wybranych treści określone dla każdego etapu konkursu. Ponadto uczeń jest zobowiązany zapoznać się z literaturą, która została wskazana w niniejszym informatorze konkursowym.

Na każdym etapie konkursu uczestnik powinien wykazać wiedzę i umiejętności z zakresu:

- posługiwania się różnymi źródłami informacji geograficznej (tj. mapami, fotografiami, rysunkami, diagramami i wykresami, danymi statystycznymi, tekstami źródłowymi itp.)
- posługiwania się terminologią geograficzną,
- wykonywania obliczeń z zakresu podstaw kartografii (np. obliczeń z wykorzystaniem skali mapy, określania współrzędnych geograficznych, obliczania rozciągłości południkowej i równoleżnikowej, określania wysokości względnej i bezwzględnej),
- określania położenia i rozpoznawania na mapach elementów geograficznych, interpretacja map ogólnogeograficznych i tematycznych, sporządzonych w różnych skalach, identyfikacja związków przyczynowo-skutkowych w środowisku geograficznym Polski i Europy.

ETAP SZKOLNY

Etap szkolny obejmuje następującą tematykę:

- środowisko przyrodnie:
 - położenie Polski w Europie;
 - krajobrazy Polski, ich cechy i składniki;
 - zmiany w krajobrazach wynikające z działalności człowieka;
 - rozmieszczenie krain geograficznych Polski;
 - ruchy górotwórcze i zlodowacenia na obszarze Polski oraz ich wpływ na rzeźbę terenu;
 - sieć rzeczna w Polsce;
 - gleby w Polsce;
 - klimat Polski (cechy i czynniki kształtujące);
 - surowce mineralne;
- obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Polski;
- społeczeństwo Polski;

- rozmieszczenie ludności;
- przyrost naturalny;
- przyrost rzeczywisty;
- struktura wiekowa;
- zróżnicowanie narodowościowe, etniczne i wyznaniowe;
- gospodarka Polski:
 - rolnictwo;
 - przemysł;
 - usługi;
- obliczenia z wykorzystaniem skali mapy oraz współrzędnych geograficznych.

Wymagana jest znajomość mapy ogólnogeograficznej i mapy administracyjnej Polski oraz mapy ogólnogeograficznej i mapy politycznej Europy.

Treści poszerzone:

1. Formy ochrony przyrody w Polsce.
2. Morze Bałtyckie i jego zasoby.

ETAP REJONOWY

Etap rejonowy obejmuje tematykę z etapu szkolnego oraz tematykę dotyczącą:

- środowiska przyrodniczego Polski i Europy:
 - budowa geologiczna;
 - ukształtowanie terenu;
 - klimat Europy;
 - krajobrazy Europy (ich cechy i składniki);
- ludności Europy:
 - rozmieszczenie ludności;
 - migracje ludności;
 - proces starzenia się społeczeństwa;
- gospodarki europejskiej.

Treści poszerzone:

1. Obszary polarne w Europie i działalność polskich naukowców w Arktyce.

ETAP WOJEWÓDZKI

Etap wojewódzki obejmuje tematykę z etapu szkolnego i rejonowego oraz zagadnienia z zakresu:

- środowiska przyrodniczego i gospodarki sąsiadów Polski;
- gospodarki w krajach europejskich;
- relacji między elementami środowiska geograficznego w Polsce i Europie;
- relacji człowiek – przyroda i przyroda – człowiek w kontekście Polski i Europy;
- walorów i atrakcji turystycznych Polski i Europy.

Treści poszerzone

1. Geozagrożenia w Polsce i Europie.
2. Energetyka w Polsce i Europie.

III. Wykaz literatury i stron internetowych, które obowiązują uczestników konkursu oraz stanowią pomoc dla nauczyciela¹:

ETAP SZKOLNY:

Podręczniki szkolne i atlas geograficzny:

1. Atlas geograficzny Polska, kontynenty, świat. Szkoła podstawowa, klasy 5-8. Nowa Era Sp. z o. o., Warszawa, wyd. 2019 i nowsze. Mapy dotyczące zakresu wiedzy i umiejętności określonych dla poszczególnych etapów Małopolskiego Konkursu Geograficznego.
2. Szlajfer F., Zaniewicz Z., Rachwał T., Malarz R., Planeta Nowa 5 neon. Podręcznik do geografii dla klasy piątej szkoły podstawowej. Edycja 2024-2026. Wydawnictwo Nowa Era, Warszawa.
3. Rachwał T., Malarz R., Szczypiński D., Planeta Nowa 6 neon. Podręcznik do geografii dla klasy szóstej szkoły podstawowej. Edycja 2022-2024 i 2025-2027. Wydawnictwo Nowa Era, Warszawa.
4. Malarz R., Szubert M., Rachwał T., Planeta Nowa 7 neon. Podręcznik do geografii dla klasy siódmej szkoły podstawowej. Edycja 2026-2028 oraz wyd. 2017. Wydawnictwo Nowa Era, Warszawa.
5. Rachwał T., Szczypiński T. Planeta Nowa 8 neon. Podręcznik do geografii dla klasy ósmej szkoły podstawowej. Edycja 2024-2026. Wydawnictwo Nowa Era, Warszawa.
6. Lechowicz A., Stankiewicz P., Lechowicz M. Geografia. Podręcznik. Szkoła podstawowa 5. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne S.A., Warszawa 2024.
7. Lechowicz M., Lechowicz A., Stankiewicz P. Geografia. Podręcznik. Szkoła podstawowa 6. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne S.A., Warszawa , 2024.
8. Głowacz A., Lechowicz A., Lechowicz M., Stankiewicz P. Geografia. Podręcznik. Szkoła podstawowa 7. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne S.A., Warszawa 2024.

Literatura popularnonaukowa i podróżnicza:

Formy ochrony przyrody w Polsce:

1. Pryłowska-Nowak E., Carską Drogą przez Biebrzański Park Narodowy, Geografia w Szkole, rok 2024, nr 4, str. 18-21.
2. Wrona J., Bieszczady – dawniej i dziś, Geografia w Szkole, rok 2024, nr 6, str. 42-45.
3. Trojan K., Spór o Międzyodrze. Wyzwania ochrony przyrody w Polsce, rok 2025, nr 6, str. 4-9.

Morze Bałtyckie i jego zasoby:

1. Świątek S., Bursztyn – złoto Bałtyku, Geografia w Szkole, rok 2025, nr 3, str. 4-7

¹ Jeśli w wykazie literatury nie zostały podane strony, z którymi należy się zapoznać, uczeń powinien przerobić zakres zagadnień podany na każdym etapie konkursu (w przypadku atlasów powinien zapoznać się z mapami, które odnoszą się do wskazanego zakresu zagadnień).

Literaturę udostępnia Biblioteka Geograficzno-Biologiczna Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

Kontakt:

<https://ibnz.uken.krakow.pl/biblioteka-g-b/>

geobibl@uken.krakow.pl

tel. 12 662-6269

ETAP REJONOWY:

Literatura z etapu szkolonego oraz:

Literatura popularnonaukowa:

Obszary polarne w Europie i działalność polskich naukowców w Arktyce.

1. Wawrzyniak T., Puczek M., Polska Stacja Polarna Hornsund na Spitsbergenie, Warszawa, rok 2017
(dostęp: https://www.igf.edu.pl/app/uploads/2024/10/Wawrzyniak_PSP_Hornsund_2017.pdf)
 2. Głowacki O., Podwodne dźwięki cielących się lodowców, [w:] Głowacki P., Ignatiuk D., Jania J., Łepkowska E., Centrum Studiów Polarnych, W drodze do lepszego zrozumienia regionów Polarnych, Sosnowiec – Warszawa – Sopot, rok 2018. str. 18-19.
(dostęp: [Centrum-Studiow-Polarnych-W-drodze-do-lepszego-zrozumienia-regionow-polarnych .pdf](#))
 3. Ignatiuk D., Słodka woda w słonym fiordzie, [w:] Głowacki P., Ignatiuk D., Jania J., Łepkowska E., Centrum Studiów Polarnych, W drodze do lepszego zrozumienia regionów Polarnych, Sosnowiec – Warszawa – Sopot, rok 2018. str. 22-23.
(dostęp: [Centrum-Studiow-Polarnych-W-drodze-do-lepszego-zrozumienia-regionow-polarnych .pdf](#))
 4. Infrastruktura i zaplecze techniczne badań polarnych (rozdział 4), Głowacki P., Ignatiuk D., Jania J., Łepkowska E., Centrum Studiów Polarnych, W drodze do lepszego zrozumienia regionów Polarnych, Sosnowiec – Warszawa – Sopot, rok 2018. str. 30-32.
(dostęp: [Centrum-Studiow-Polarnych-W-drodze-do-lepszego-zrozumienia-regionow-polarnych .pdf](#))
- *poz. 2,3,4 – z wyłączeniem treści dostępnych po zeskanowaniu kodu QR.*

Literaturę udostępnia Biblioteka Geograficzno-Biologiczna Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

Kontakt:

<https://ibnz.uken.krakow.pl/biblioteka-g-b/>

geobibl@uken.krakow.pl

tel. 12 662-6269

ETAP WOJEWÓDZKI:

Literatura z etapu szkolnego, rejonowego oraz:

Geozagrożenia

1. Szmidt Z., Jak ograniczyć skutki powodzi globalnie i lokalnie, Geografia w Szkole, rok 2025, nr 1, str. 4-8.

2. Świątek S., Geozagrożenia w Polsce, Geografia w szkole, rok 2025, nr 1, str.9-12.
3. Przyłucka M., Parafiniuk M., Perski Z., Cisło M., Geozagrożenia występujące na terenie kraju (rozdział 2) [w:] Raport 1 Przygotowanie serwisu informacyjnego o deformacjach powierzchni terenu kraju na bazie danych EGMS wraz z bazą danych rastrowych, Polski Instytut Geologiczny, Warszawa, rok 2024, s. 14-17 (dostęp: https://www.pgi.gov.pl/images/monitoring-osiadan/raport_1_copy.pdf)
4. Chaszczyński A. K., Kiedy tracisz grunt pod stopami, ACADEMIA. Magazyn Polskiej Akademii Nauk, rok 2023, Nr 1 (73) Bezpieczeństwo, str. 20-23, DOI: 10.24425/academiaPAN.2023.146436 (dostęp: [https://journals.pan.pl/Content/128079/PDF-MASTER/20-23_Chaszczyński_pol.pdf](https://journals.pan.pl/Content/128079/PDF-MASTER/20-23_Chaszczy%C5%84ski_pol.pdf))

Energetyka:

1. Bąk M., Hydroenergetyka w Polsce – szansa czy zagrożenie? Geografia w Szkole, rok 2024, nr 3, str. 4-8.

Literaturę udostępnia Biblioteka Geograficzno-Biologiczna Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

Kontakt:

<https://ibnz.uken.krakow.pl/biblioteka-g-b/>

geobibl@uken.krakow.pl

tel. 12 662-6269